

Markku Mantila

JOKU VOISI KUTSUA SITA KOHTALOKSI

Vapaasti jaettava

**LUKU-
NÄYTE**

docendo

Markku Mantila

**JOKU
VOISI KUTSUA
SITÄ
KOHTALOKSI**

DOCENDO

Copyright © Markku Mantila ja Docendo Oy 2020

Tämän teoksen tekstin ja kuvien jäljentäminen ilman lupaa painamalla, monistamalla, skannaamalla tai muilla tavoin kielletään tekijänoikeuslain mukaisesti.

Taitto Jukka Iivarinen / Vitale Ay
Kansi Lassi Rantanen

Kustantaja:
Docendo Oy, Jyväskylä
Puh. 044 7270 250
info@docendo.fi
www.docendo.fi

ISBN 978-952-291-825-3
Painopaikka: Scandbook, Liettua 2020

Isälleni Esa Johannes Mantilalle (5.7.1939 – 30.1.2012),
miehelle joka ei antanut lukihäiriön nitistää kiintymystään
kirjoihin ja Seinäjoen kirjastoon.

Illan tunnelma pysyi tiheänä. Puhuttavaa oli paljon, tunti toisensa jälkeen kului. Janey ja Kenneth osoittautuivat loistaviksi keskustelijoiksi. Helle huomasi nauttivansa heidän seurastaan. Kenneth oli hyvin terävä nuorimies, jolla oli mahtava itseironia. Kenneth laski itsestään leikkiä hyvin sujuvasti. Helle oli huomannut jo vuosikymmeniä aikaisemmin, että Britannia oli kansakuntana niin vahva, koska osasi nauraa itselleen. Sellainen kansa ja ihminen ovat yleensä voittamattomia.

He puhuivat pitkään Kennethistä.

”Milloin kerroit Kennethille, kuka hänen isänsä on?” Helle kysyi Janeylta, joka pyöritteli viskilasia kädessään.

”Hetimit kun hän oli tarpeeksi kypsä ymmärtämään, miten lapsen isä määräytyy ja mistä lapset tulevat. Kenneth oli vähän alle kymmenen vuotta vanha, hän on ollut aina ikäistään kypsempi. Hän on perinyt sinun älysi”, Janey sanoi.

Helle tunsii liikuttuvansa. Hän pyyhkäisi silmäkulmaansa.

”Kenneth, en osaa enää ilmaista itseäni englanniksi niin hyvin kuin silloin joskus. Ehkä se palautuu, mutta jos olisin tiennyt olevani isä, olisin ilman muuta ottanut osaa sinun kasvattamiseesi”, Helle sanoi ääni vavisten.

”En hylännyt sinua, en tiennyt sinusta”, hän sanoi pojalleen.

Kenneth taputti Helteen käsivartta.

”Älkää olko huolissanne, herra Helle. Äitini on kertonut minulle kaiken. Olette sankari, pelastitte hänet raiskaukselta ja kenties jopa hänen henkensä. Monella muulla sen korttelin miehellä oli mahdollisuus tehdä sama. Eivät tehneet, antoivat niiden kahden kaverin

mellastaa vuosia, raiskata naisia ja hakata miehiä, ennen kuin joku puuttui heidän tekemisiinsä. Olette edelleen legenda sillä alueella”, Kenneth sanoi.

Helle katseli lattiaa viskilasinsa ohi.

”Kuule, Kenneth, annan aina arvoa hyvälle käytöstavoille, mutta voit hyvin jättää tuon herroittelun. Sano vain Edvin, jos isä tuntuu etäiseltä. Ymmärrän hyvin.”

Kenneth hymyili leveästi: ”Sovitaanko, että se on Edvin, kunnes totun muuhun?”

He paiskasivat kättä. Kädenpuristus oli tutun luja, ja Helle nautti siitä suunnattomasti.

”On todella harmi, etten tiennyt sinusta aikaisemmin”, hän sanoi Kennethille.

”Onhan meillä aikaa”, Kenneth vastasi ja nosti lasiaan.

Helle vilkaisi kelloaan. Aika oli rientänyt. Viisarit olivat ehtineet kello kymmeneen.

”Janey, minun on varmaan lähdeittävä. Tulen huomenna uudelleen, jos sinulle sopii.”

”Älä hulluttele, jäät tänne. Sijasin sinulle vuoteen vierashuoneeseen”, Janey sanoi ja katosi keittiöön ennen kuin Helle ehti vastata mitään.

”En halua, että katoat taas yli kolmeksi kymmeneksi vuodeksi”, hän virnisti ja kantoi kovasti huvenneen viskipullon kirjahyllyssä olevaan baarikaappiin.

Edvin Helle mietti hetken vastustavansa ajatusta. Hänestä tuntui, että olisi tarvinnut aikaa sulatella kuulemaansa. Hän ei ollut uskaltanut kysyä vielä ihan kaikkea, kuten esimerkiksi sitä, oliko Janey ollut hänen kanssaan tosissaan vaiko vain käyttänyt hyväkseen. Helle tunsu vuoroin suunnatonta riemua, vuoroin musertavaa kaipausten maustamaa kipua. Hän näki miellyttävässä olohuoneessa perheensä, joka olisi voinut olla hänen kaikkien niiden 32 vuoden ajan, jotka hän oli miettinyt Janeyn tapausta. Vaikka Helle tunsu kuntoiluharrastuksensa ansiosta olevansa edelleen erinomaisessa fyysisessä kunnossa, monesta pienestä

merkistä kykeni havaitsemaan, että hitaasti kiihtyvä liukuminen elämän ehtooseen oli alkanut.

Pappina hän uskoi iankaikkiseen elämään vain virkansa puolesta. Siitä huolimatta hän olisi antanut melkein mitä vain voidessaan kääntää kelloa taaksepäin vuoteen 1947. Hän tiesi nyt, että olisi ainakin yrittänyt toimia toisin, jopa vankeusrangaistuksen uhallalla. Toisaalta tuskin mikään olisi auttanut. Viranomaisilta tullut kehoitus poistua maasta oli siten kirjoitettu, ettei siinä jäänyt vaihtoehtoja. Helle ei olisi saanut jäädä vankilaan Lontooseen tai muualle Englantiin. Hänet olisi kuljetettu väkisin maasta ulos. Kaiken lisäksi passi oli otettu pois ja annettu takaisin vasta rajalla.

”Oletko varma?” Helle kysyi Janeylta.

”Tietysti, en kai muuten moista ehdottaisi! Voit käyttää Kennethin pyjamaa, olette suunnilleen samankokoisia. Ostin sinulle hammas-harjankin”, Janey totesi kuin puolihuolimattomasti.

”Mikäs siinä sitten”, Helle sanoi itselleen.

Huone oli pieni mutta hyvin kodikas. Monesta yksityiskohdasta huomasi, että Janey osasi somistaa. Mukavasta nojatuolista suuren osan peitti muhkea tyyny, ja seinän vieressä oleva puunvärinen lipasto hohti ystävällisen kodin lämpöä. Ikkunan takaa avautui Lontoo. Sillä oli valoja paljon enemmän kuin hän muisti. Sodan jälkeen sähkökatkot olivat olleet yleisiä, ja sähköpulan takia katuvaloja oli sammutettu jo iltayöstä.

Hälytysajoneuvojen ääniä kuului epäsäännöllisen säännöllisesti, ja ohiajavan liikenteen humina tuntui kovin epätodelliselta. Peräseinäjoella pappilassa ei meteliä juurikaan kuulunut. Silloin tällöin joku äänekkäällä mopollaan ohi ajava teini saattoi herättää jopa raskaasti nukkuvan Helteen. Hän arveli, ettei täällä sitä vaaraa olisi. Liikenteen humina olisi varmaan niin jatkuvaa, että siihen tottuisi. Se olisi normaalitila.

Helle tunsi olevansa kahden maailman välissä. Toisaalla oli Peräseinäjoki, josta oli vuosikymmenten mittaan tullut hänen kotinsa. Helle ei enää ollut aikoihin edes miettinyt hakemista muualle. Ura oli melkein tehty. Sitten oli Lontoo, johon hän edelleen tunsi vetoa, eikä sitä vetoa ainakaan vähentänyt tieto omasta jälkeläisestä. Helteen teki mieli ottaa puhelu Suomeen, soittaa kirkkovaltuuston puheenjohtaja Samuli Kohtalalle ja ilmoittaa irtisanoutumisestaan. Erokirjeen tuomiokapituliin voisi lähettää saman tien. Ehkä hän löytäisi Lontoosta jotakin työntapaista. Hän tiesi saavansa kielen kyllä kuntoon. Helle oli selvinnyt illasta Janeyn ja Kennethin kanssa varsin hyvin, oli vain muuttaman kerran joutunut kysymään, mistä nämä puhuivat.

Saatuaan päätöksensä melkein tehtyä hänen harkitseva puolensa heräsi eloon. Helle kysyi itseltään puoliääneen, mitä ihmettä hän kuvitteli. Että voisi aloittaa noin vain elämän naisen kanssa, jota ei ollut nähnyt 32 vuoteen ja jonka kanssa oli viettänyt vain kymmenisen viikkoa. Mitäpä jos se ei toimisikaan? Jospa rakastumista ei ollutkaan? Toisaalta, hän myönsi itselleen, rakastumista ei voinut arvioida millään järjen mittatikulla. Hän nojasi polviinsa, veti keuhkonsa täyteen ilmaan ja koetti saada liikutuksensa aisoihin. Tunteessa oli sekaisin itsesääliä ja yksinäisyyttä, mutta myös riemua ja toivoa.

Helle asetteli itsensä raskaasti sängylle, joka narahteli hänen painonsa alla, ja huokaisi uudelleen. Hän ei ollut lainkaan varma, miten tästä pitäisi jatkaa. Yhteys Janeyyn oli syntynyt kovin luontevasti. Pojastaan hän huolehtisi niin hyvin kuin pystyisi, se olisi joka tapauksessa varma. Olisiko hänellä rohkeutta kosia Janeya? Nyt saman tien. Hittoon kaikki järkeily, hänellä kuitenkin olisi paljon vähemmän vuosia edessä kuin niitä oli takana.

”Voi Herrani, mihin olet minut laittanut”, Helle lausui puoliääneen. Hän ei ollut huomannut Janeya, joka hiippaili ovesta ja kiemurteli muitta mutkitta hänen kainaloonsa.

Helle ei saanut sanaa suustaan. Kolmenkymmenen vuoden eron jälkeen Janeyn läheisyys ei tuntunut millään tavalla luonnottomalta. Janey käpertyi karhumaisen rovastin kainaloon, aivan kuin olisi tehnyt niin vuosikymmeniä.

”Älä vielä kuvittele ihan mahdottomia. Oliko tuo äsken lausumasi jokin suomalainen shamaanien lemmenloitsu?” Janey virnuili hänelle.

”En aio lemmiskellä kanssasi, ainakaan tänä yönä”, hän sanoi Helteelle kursailematta.

”En sellaista ajatellutkaan”, Helle vastasi ja koetti saada ääneensä närkeästä.

”Ajattelitpas, mutta kun olet siveä pappi, koetit työntää sen mielesi. Voi Edvin, olet huono valehtelija!” Janey sanoi ja käpertyi Helteen kainaloon entistä tiukemmin.

”Kysy nyt se, mitä aioit koko illan kysyä, mutta et ilmeisesti Kennethin takia kyennyt”, Janey kehotti.

”Mistä sinä puhut?” Helle koetti. Hän ei ollut valmis tähän keskusteluun.

”Edvin, ei sinun tarvitse minulle teeskennellä. Silmistäsi pystyy kerta kaikkiaan lukemaan, että palat halusta tietää, käytinkö minä sinua hyväksi vai rakastuinko oikeasti.”

Helle ei sanonut mitään. Hän rutisti Janeya hiukan kovemmin.

”Niin, etkö itse haluaisi minun sijassani tietää?” Helle kysyi varovasti.

”Tietysti haluaisin, juuri sen tiedon kysyäksesi sinä tänne matkustit. Nyt vain pelkääät vastausta!” Janey luki Hellettä kuin avointa kirjaa.

”Minäpä kerron sinulle. Jaksatko pysyä hereillä?”

Helle tiesi jaksavansa. Tämän tarinan hän halusi kuulla. Kaikki muut tarinat saattaisivat saattella hänet uneen.

Mutta ei tämä.

Rovasti Helle laittoi kätensä ristiin päänsä taakse ja veti taas syvään henkeä. Janey kiertyi hänen kylkeensä samalla tavalla kuin oli tehnyt yli kolmekymmentä vuotta sitten. Helle piti Janeyn tuoksusta. Siihen sekoittui hiukan saippuaa ja jäämiä hänen parfyymistään. Janeyn luonnollinen tuoksu oli tuntunut Helteen nenään hyvältä. Janey oli aina lämmin ja läsnä muutenkin kuin fyysisesti.

”Kun tapasimme”, Helle aloitti kuiskaten. Hän muisti hetken edelleen hyvin. Puolialastomaksi riisuttu ja melkein raiskattu Janey ei ollut kyennyt järkytykseltään sanomaan sanaakaan poliisin tullessa paikalle. Hellettä ei ollut päästetty hänen lähelleenkaan. Myös Helle oli pidätetty. Näky oli ollut epämiellyttävä ja erikoinen. Poliisi oli koettanut tyyntellä vapisevaa ja pahoinpideltyä naista samalla, kun laittoi rautoihin kuoliaaksi miehen iskeneen papin. Kadun mukulakivillä oli näkynyt edelleen leviävä verilammikko.

”Mitä sinä näit minussa?” Helle sai sanottua. Hän ei heti kyennyt kysymään, oliko Janey vain käyttänyt häntä hyväkseen.

”Sankarin, pelastajan, papin”, Janey sanoi ja kiersi kätensä Helteen kaulalle. Aivan niin kuin oli tehnyt silloin kauan sitten.

”Et nähnyt minussa poikaystävää?” Helle kysyi häpeilevän toiveikkaasti.

”En nähnyt. Kaksi miestä oli juuri yrittänyt raiskata minut. Seurusteleminen ei käynyt ensiksi mielessä”, Janey sanoi topakasti.

Hellettä harmitti. Hänen kysymyksensä oli typerä. Juuri noinkin se oli.

”Älä harmittele. En pitänyt kysymystäsi typeränä. Olen enemmänkin imarreltu, kun toivoit minun retkahtavan sinuun saman tien. Se nyt

vain oli raiskaussyrityksen jälkeen kaukainen ajatus”, Janey sanoi. Helteelle muistui taas mieleen, miten kiusoitteleva Janey osasi olla. Samalla hän harmitteli sitä, miten hyvin Janey luki häntä. Sanoja ei välttämättä tarvittu.

Ennen kuin Helle ehti sanoa mitään, Janey jatkoi: ”Haluan olla sinulle hyvin rehellinen. Jo sen vuoksi, ettet tehnyt tätä matkaa turhan takia.”

Janey oli hetken hiljaa.

”En osannut pitää sinua varsinaisesti maailman komeimpana miehenä”, Janey aloitti.

Helle tunsu pienen piston mielessään. Totta Janey puhui. Mutta kuten jokainen mies toivoi, niin toivoi Hellekin, että sentään joku olisi pitänyt häntä komeana.

”Sinussa pistää silmään ensiksi kokosi. Olet iso kaveri, myönnä pois. Ja se, että säntää täysin tuntemattoman naisen avuksi kahta aika ikävää korstoa vastaan, herätti myös kiinnostukseni. Itse asiassa aika monen muunkin. Kun kerroin vankilassa sinusta, moni kysyi osoitettasi. He tarvitsivat turvaa, sellaisen miehen turvaa kuin sinä kykenit tarjoamaan”, Janey jatkoi.

”Rakastuin sinuun, koska olet harvinaislaatuinen hyvä ihminen. Olin tavannut aikuisikäni asti enimmäkseen vain todella karseita miehiä. He kourivat humalassa, ja kun en suostunut enempään, tuli nyrkistä. Huoran nimen sai siitä, ettei lähtenyt pomon kanssa pubiin töiden jälkeen. Ja jos sattui lähtemään, sitten varsinkin kutsuttiin huoraksi. Aina kun sain työpaikan, pomo katsoi työsuhteeseen kuuluvan sänkykeikat. Kun en suostunut, tuli potkut. Olen ilmeisesti sen näköinen, että minun kuuluu maata kaikkien kanssa. Tai siis olin aikanaan sen näköinen”, Janey jatkoi, nyt jo hiukan katkerana.

Helle muisti, miltä Janey oli näyttänyt nuorempana. Hänessä oli ollut sellaista villeyttä, että se saattoi harhauttaa ajattelemaan mitä vain. Että hän suostui irtosuhteisiin kenen kanssa ja koska vain. Helle oli vain nähnyt kauniin nuoren naisen.

”En koskaan ajatellut sinusta sillä tavalla”, Helle sanoi.

”Tiedän, Edvin, tiedän. Tajusin aika pian olevani hyvin onnekas”, Janey sanoi. Sitten hän vakavoitui.

”Et saa millään kysyttyä, käytinkö sinua ja Merimieskirkkoa hyväksi, kun hankin tavaraa mustaan pörssiin kaupattavaksi”, Janey sanoi ja kohottautui katsomaan Hellettä.

Helle nielaisi kuuluvasti. Hän halusi kuulla totuuden, mutta oli halunnut välttää kysymyksen esittämistä loppuun saakka. Hän ryki kurkkunsa auki.

”No, käytitkö minua hyväksi?” hän sai sanotuksi.

Janey irrottautui hänestä ääni vavisten: ”Aluksi kyllä. Olin velkaa joka suuntaan. Tuntuu pahalta sanoa tämä. Ajattelin sinusta keinoa päästä vapaaksi velkoiltani ja päästä lopultakin jaloilleni.”

Helle tunsi jälleen kouraisun, joka lähti hänen alavatsastaan ja ylsi sydämen korkeudelle. Hän oli aavistellut tämänkaltaista vastausta, mutta samalla toivonut sen olevan jotakin muuta. Että Janeya oli kiristetty tai ettei tällä ollut muuta vaihtoehtoa. Rehellinen vastaus ei aina kuulostanut hyvältä.

”Mutta sitten”, Janey jatkoi, ”kiinnyin sinuun ihan oikeasti. Sinussa oli karismaa, on muuten vieläkin. Sellaista mitä on ihmisellä, joka erottaa oikean väärästä.”

Janey oli hetken hiljaa ja nieleskeli.

”Kun jouduin vankilaan, rukoilin Jumalaa tuomaan sinut takaisin. Kirosin itseni, kun olin yrittänyt hyötyä sinusta rahallisesti, vaikka minun olisi pitänyt huomata löytäneeni elämäni miehen.”

Rovasti Edvin Helle ja Janey Stratford olivat molemmat jälleen hetken hiljaa. He kuuluivat toistensa hengityksen, aivan kuten olivat kuulleet yli 30 vuotta sitten.

”Niin se meni. Uskotko minua, Edvin?” Janey sai sanotuksi.

”Kyllä”, Helle sanoi.

”Olemme päässeet siihen ikään molemmat, ettei ole mitään syytä valehdella tai keksiä asioita. En olisi tullut, ellen olisi luottanut siihen, että kerrot minulle asiat niin kuin ne tapahtuivat.”

”Kenelle sinä muuten myit kirkon tavaroita?” Helle jatkoi.

”Se oli helppoa. Kaikesta oli pulaa. Trokareita oli joka kulmalla. Jos heille kykeni vakuuttamaan, että pystyisi toimittamaan erilaisia tavaroita aivan oikeasti, he maksoivat hurjat välityspalkkiot. Muuan Andrew osti minulta kaiken, minkä kykenin toimittamaan.”

”Niillä asioilla olin Holbornissa sinäkin iltana. Olin onnistunut varastamaan kaupungin varastosta jauhoja, kahvia ja marmeladia. Kautpittelin niitä. Ne raiskarit huomasivat minut ja raahasivat ulos ihmisten katsellessa. Myös ne, jotka olivat minulta pimeää tavaraa ostaneet, kääntyivät katsomaan muualle. Minulla oli laittomasti ansaittua rahaa. Olin lainsuojaton, ja ne miehet tiesivät, ettei kukaan tulisi minun avukseni. Saatoin vain toivoa, että pysyisin hengissä raiskauksen ja ryöstön jälkeen.”

Hellettä kuvotti. Hän koetti kohentaa asentoaan, lähinnä siksi, että hänen oli henkisesti niin vaikea olla. Todellakin, Janey olisi saattanut kuolla siinä käsittelyssä. Hän muisti yhä molempien miesten kasvot. Ensimmäiseksi Helteen huutoon reagoinut mies oli ollut pienikokoinen, mutta ilmeisen tottunut katutappelijaksi, kun oli uskaltanut hyökätä itseään paljon isomman miehen kimppuun. Papin puku hämäsi monia, kukapa olisi uskonut liperilassen lyövän lujaa ja nopeasti.

Rovastin nyrkiniskuun kuolleen miehen ilmeessä ei ollut ollut mitään inhimillistä. Hänen juopuneista silmistään oli leiskunut puhtaaksi-viljelty paha. Mies oli raiskannut ennenkin, tottunut siihen. Hänen ilmeensä oli kertonut, ettei kenelläkään, ei edes kirkolla, ollut oikeutta keskeyttää hänen saavutettuja etujaan, ihmisten hakkaamista, ryöstämistä ja raiskaamista.

”Näen heidän kasvonsa edelleen, joskus tappelen heidän kanssaan unissani”, Helle sanoi varovasti.

”Näet kenet?”

”Ne miehet, jotka kävivät kimppuusi.”

”Onko sinulla huono omatunto siitä, mitä tapahtui?” Janey kysyi oudoksuva ilme naamallaan.

”Ei sillä tavalla kuin ehkä ajattelet. Ne miehet olivat tehneet paljon paha, sen näki heistä. Se toinen olisi kohdannut väkivaltaisen kuoleman

tavalla tai toisella, ennemmin tai myöhemmin. Sen olisi tehnyt joku muu, ellen minä”, Helle jutteli, ikään kuin jälleen selittääkseen tapah-
tunutta itselleen.

”Minulla on kuitenkin tappo tunnollani, vaikka maalliset tuomio-
istuimet ovat sen minulle anteeksi antaneet.”

”Epäiletkö, että taivaallinen tuomioistuin on tiukempi?” Janey kysyi.
Tuttu virnuileva härnääminen oli hetkeksi palannut hänen puheeseen-
sa. Helle piti siitä. Heidän keskustelunsa oli kulkenut niin vakavalle
alueelle, että jopa taposta puhuminen tuntui hiukan helpottavan.

”Korostetusti, jos olisin katolinen”, Helle aloitti. ”Elämä on pyhä.
Jokaisen elämä.”

”Kuule Edvin, sinä saat varmasti anteeksi paljon sellaista, jota ku-
kaan muu ei saisi”, Janey sanoi ja litisti itsensä jälleen rovestin kainaloon.

He katselivat ääneti valonkajoa, joka heijastui kaduilla ajavista
autoista. Ei ollut enää täysin hiljaista tai valotonta Lontoota, kuten oli
ollut 32 vuotta sitten. Silti tässä tilanteessa oli jotakin samaa. Helteestä
tuntui hetkittäin, että he eivät olisi koskaan erossa olleetkaan. Häntä
hämmästytti se mutkattomuus, jolla hän pystyi tälle naiselle puhu-
maan. Pitkä ero ja eri kieli eivät tuntuneet olevan tiellä ollenkaan.

”Miten sinä pääsit selville, että Merimieskirkolla oli varastossa säi-
lykkeitä, kahvia, tupakkaa ja jopa alkoholia?” Helle uteli.

”Edvin, sinulla oli niitä kaikkia kotona. Et mitenkään peitellet, että
olit saanut jotakin kautta kaikkea sellaista, josta Lontoossa oli silloin
pula. Olit kävelevä mustien markkinoiden trokarien kohde”, Janey
sanoi suorastaan äidillisesti.

Helle huokaisi uudestaan. Niin se varmasti oli ollut. Hän oli ollut
varomaton, ei ollut edes käsittänyt, että sodan voittaneessa valtiossa oli
ollut pulaa peruselintarvikkeista. Jos se ei olisi ollut Janey, niin joku
toinen sitten.

”Taas sinä mietit, Edvin, mahdottomia. Mietit, että olisiko jokin
toinen nainen toiminut samalla tavalla ja olisitko rakastunut häneen
samalla tavalla”, Janey totesi.

Helletä harmitti. Viereen kätertynyt nainen luki hänen ajatuksensa.

”No, olisinko?” Helle kysyi.

”Tietysti olisit”, Janey sanoi ja aiheutti jo kolmannen vihlauksen Helteen sydäneläällä saman päivän aikana.

”Mutta”, Janey jatkoi, ”vain minä olisin jäänyt sinulle mieleen. Sillä tavalla, että matkustat kolmenkymmenen vuoden jälkeen minua tapamaan ja pohdit, mitä meistä olisi tullut.”

Taas naulan kantaan. Juuri noin Helle oli tuumailut melkein päivittäin kuluneiden vuosikymmenten aikana. Tässä naisessa oli jotakin maagista. Oli ollut silloin kauan sitten – ja oli edelleen.

He tuijottivat taas huoneen ikkunasta suodattuvaa valoa. Sitten Helle ryki kurkkunsa auki.

”Sinä päivänä, kun sinut pidätettiin...”, Helle nieleskeli.

Janey irrottautui Helteestä ja kohottautui istumaan sängynlaidalle selin Helteeseen.

”Se oli inhottava päivä. Muistan siitä jokaisen hetken. Minut pidättämään tulleiden poliisien tupakantuoksun ja kiiltävät kengät. Sen auton, joka minut vei ja jonka pienestä takaikkunasta näin sinun hahmosi kadulla. Myöhästyit puoli minuuttia”, Janey sanoi hyvin vakavana ja asettui uudelleen selälleen Helteen viereen.

”Olin sellissä viikon, en saanut puhua kenellekään. Oikeuden istunto ei kestänyt kymmentä minuuttia. Kaikki oli niin selvää. Minulle osoitettiin oikeusavustaja, joka ei pahemmin välittänyt puolustaa minua. Hän itse asiassa totesi heti alkuun, että pääsen vähemmällä, kun tunnustan.”

”Sain neljä vuotta vankeutta. Mustan pörssin kauppa oli silloin ankarasti kiellettyä. Sain tuomiot laittomasta elinkeinotoiminnasta, veronkierrosta ja varastamisesta. Istuin rangaistuksesta vajaan kaksi vuotta. Se naisvankila, johon minut vietiin, oli karmea paikka. Naisvanginvartijat olivat kaikkein pahimpia. He toimivat parittajina naisille, jotka halusivat lisätuloja seksiä myymällä. Minä en siihen touhuun ryhtynyt. Huomasin pian olevani raskaana. Se oli siunaus, pääsin parempaan selliin ja sain inhimillisempää kohtelua. Kenneth syntyi vankilassa.”

Helle veti syvään henkeä. Häntä puistatti. Janey oli kokenut paljon pahempaa kuin hän oli osannut aavistaakaan.

”Kun olin istunut tuomioni täyteen, pääsin vapautteen nuorena äitinä, jolla ei ollut työpaikkaa, rahaa eikä kotia. Istuin siis neljästä vuodesta puolet. Se oli hirveän synkkää aikaa. Olin vapauttuessani edelleen alle kolmekymppinen, yhä nuori nainen, mutta tuntui kuin kaikki olisi ollut lopussa”, Janey muisteli.

”Minulla ei kerta kaikkiaan ollut yhtään mitään. Omistin vaatteet päälläni, ja kainalossa oli hiukan yli vuoden ikäinen nyytti. Elin köyhäinavun varassa ensimmäiset kuusi kuukautta. Sitten minua onnisti. Pääsin yhteen tavarataloon somistajaksi. Minut palkannut mies ei ollut moksiskaan siitä, että olin ollut vankilassa. Se oli ihmeellistä. Hän sanoi vain, että sota sai ihmiset tekemään erikoisia asioita. Eikä hän käynyt käsiksi. Kaikki ihmiset eivät täälläkään olleet hyväksikäyttäjiä eivätkä raiskaajia. Minulla oli lopulta työpaikka ja pieni kuukausipalkka. Sain vuokrattua asunnon, ja arki alkoi jotenkin sujua. Kenneth oli onneksi helppo ja sopeutuva lapsi.”

Janey oli hetken hiljaa, eikä Hellekään keksinyt mitään sanottavaa.

”Tavaratalossa tapasin miehen, Harryn, jonka kanssa menin naimisiin. Se oli ihan hyvä liitto”, Janey jatkoi varovasti.

”Oli?” Helle kysyi.

”Harry kuoli tapaturmaisesti kymmenen vuotta sitten. Hän oli varastomies ja jäi romahtaneen hyllyn alle puristuksiin. Hän ehti kuolla ennen kuin kukaan ennätti avuksi. Vakuutuksesta sain sen verran rahaa, että kykenin maksamaan tämän asunnon velat pois.”

”Et kuitenkaan muuttanut tyttönimeäsi?” Helle kysyi.

”En, en jostakin syystä halunnut. Esittäydyn kuitenkin aina rouva Stratfordiksi, sehän minä olen.”

”Mitä sinä teet nykyään työksesi?” Helle kysyi.

”Olen edelleen samassa tavaratalossa. Se on kasvanut suureksi. Vastaan sen ulkoasusta ja mainoksista. Olen pikku päällikkö siellä. Olen viihtynyt hyvin”, Janey sanoi ja hymyili kainosti.

He olivat taas hetken aivan ääneti. Janey asettui takaisin kyljelleen Helteeseen kiinni. Molemmat tuijottelivat kattoa, ja Helle koetti sulatella juuri kuulemansa.

Helle ryki kurkkunsa auki. Hän koki puhumisen vaikeaksi. Muistot kolmenkymmenen vuoden takaa pyrkivät pintaan. Helle tunsi väliin suunnatonta riemua ja heti sen perään musertavaa alakuloa. Hyvän ja huonon elämän erottivat toisistaan kovin pienet asiat. Helle tarttui Janeya kädestä, hän halusi kertoa vielä jotakin, sellaista, josta ei ollut voinut puhua kuin Esterille.

”Kuule”, Helle aloitti. Janey kääntyi katsomaan häntä kysyvästi.

”Minä... silloin kun sinut pidätettiin. Olin ajatellut kosia sinua työmatkani jälkeen. Minun oli määrä lähteä parin päivän matkalle, mutta ryntäsin asunnolle, kun kuulin...”, Helle ei pystynyt jatkamaan lausetta loppuun. Hän nousi vuorostaan istumaan sängynlaidalle selin Janeyyn. Helteeltä meni pitkä tovi ennen kuin hän kykeni jatkamaan. Janey katsoi häntä aivan hiljaa ja liikkumatta. Helle koetti saada särkyneen äänensä takaisin.

”Olin jo ostanut sormuksenkin. Olin päättänyt jäädä Lontooseen, rakentaa elämäni tänne kanssasi. Olin siitä niin varma, etten ajatellut minkään sitä estävän.”

”Kun minut karkotettiin, sain tarkat ohjeet pysyä poissa maasta. Itse asiassa vähän pelkäsin, ettei minua päästetä nytkään maahan. Ilmeisesti tuo karkotus on vanhentunut. Pääsin passintarkastuksesta läpi vaivatta. Sinuun en saanut silloin kauan sitten olla missään yhteydessä. Minulle sanottiin, että yritykseni ottaa sinuun yhteyttä vain tekisi asemasi hankalammaksi.”

”Olin täysin murtunut, kun palasin Suomeen. Harkitsin itsemurhaa hyvin vakavasti. Oli kylmää ja kolkkoa. Sodan hävinneessä maassa ei ollut monia ilonaiheita. Kaikki pelkäsivät, että Neuvostoliitto hyökkää uudelleen kimppuumme. Minun oli otettava vastaan virka pienestä kunnasta kaukana Helsingistä. Sopeuduin kyllä siihen lopulta. Itse asiassa pidän siitä pikkukunnasta nykyään”, Helle sanoi.

Janey nousi puolittain istumaan, tarttui hennosti Helteen vasempaan käteen ja hipaisi nimettömässä ollutta sormusta.

”Menit kuitenkin naimisiin. Onko sinulla muita lapsia?” Janey kysyi.

Helle huokaisi raskaasti.

”En ole naimisissa, minun on vain pidettävä tätä sormusta vähän kuin hämähäkiseksi. Eikä minulla ole muita lapsia kuin Kenneth. Se on niin pitkä ja uskomaton tarina, että kerron sen sinulle huomenna.”

”Onko tuo se sormus, jonka ostit minulle?” Janey kysyi.

”Ei ole”, Helle sanoi ja nousi vuoteesta. Hän otti tuolilta housunsa ja poimi niiden taskusta kultaisen sormuksen.

”Se on tämä. Se on minulla aina mukana. Kun muut ovat jo lähteneet kirkkoherranvirastosta, laitan sen joka päivä hetkiseksi sormeeni ja tuijotan ikkunasta ulos. Siitä hetkestä on tullut minulle hyvin tärkeä. Pääsen hetkeksi mielessäni muualle. Esteri, puolisoni... tai no kerron huomenna, sanoo minun olevan romanttisin korsto, jonka hän tietää. Pidän tästä sormuksesta, pidän tästä muistosta, vaikka se olisi miten hölmöä jonkun muun mielestä tahansa. Minulla on hyvin arvokas muisto sinusta.”

Helle jutteli kuin perustellakseen sormuksensa. Esteri Helle oli häntä kiusoitellut siitä tavalla, joka oli loukannut rovasti. Esteri oli lopulta pyytänyt anteeksi.

”Luulin, että tuollaista tapahtuisi vain kaikkein hölmöimmissä ja imelimmissä rakkausromaaneissa”, Esteri oli sanonut.

Edvin Helle oli koettanut ymmärtää ruustinnaa. Esteri oli joutunut lähtemään kotoaan. Hänen seksuaalinen suuntautumisensa oli ollut hänen vanhemmilleen mahdoton hyväksyä. Kunniakas kumppanuus pappi Edvin Helteen kanssa, jota Esterin vanhemmat olivat kuolemaansa saakka luulleet avioliitoksi, oli riittänyt. Mutta sen lisäksi Esterin oli ollut pakko muuttaa pois, uskotella turkulaiselle perheelleen ja ystävilleen, että oli lähtenyt oikeaan avioliittoon Peräseinäjoelle. Vähempikin tekisi kenestä tahansa kyynisen.

”Toisinaan sormus kyllä tekee minut hyvin surulliseksi”, Helle jatkoi saatuaan ajatuksensa takaisin Peräseinäjoelta ja Esteri Helteestä.

”Sormus muistuttaa minua jostakin, jonka olen menettänyt ja jota en saa tässä ajassa ja elämässä takaisin. Pappina minun pitäisi tietysti uskoa iankaikkiseen elämään. Että on olemassa jokin paikka sitten

joskus, jossa voimme olla loputtomasti yhdessä. Pelkään ettei sellaista olekaan. Se tahtoo välillä masentaa – jopa minut, tosiuskovaisen.”

Janey painautui jälleen Helteeseen kiinni. He makasivat vierekkäin. Ihan hiljaa niin kuin yli kolmekymmentä vuotta aikaisemmin. Valot ja varjot vaihtelivat katossa. Seinien kukikas tapetti näytti vuoroin vaaleansiniseltä, vuoroin melkein mustalta. Ulkoa kuului isojen ajoneuvojen ääniä. Ilmeisesti roskakuskit lähtivät liikkeelle enemmän liikenteen loputtua. Tyhjenevien roskatynnyreiden kolinan seasta erottui silloin tällöin huutoja ja humalaisen soperrusta. Pubit menivät kiinni yhden-toista aikaan. Väen poistuessa koteihinsa oli kaduilla äänekkäintä.

Kolmekymmentä vuotta sitten kaikki oli ollut edessä. Silloin oli ollut toivoa ja tulevaisuutta. Nuoret mielet olivat rakennelleet yhteistä elämää. Millainen se lopulta olisi, sillä ei ollut ollut mitään merkitystä. Yhteistä aikaa oli tuntunut riittävän loputtomasti, jokainen viisikymppinen oli vanhus, ja se ikä olisi heille siellä jossakin kaukana.

Nyt he molemmat olivat lähempänä kuuttakymmentä kuin viittäkymmentä. Elossa ja hyvävoimaisina, mutta tietoisina siitä, ettei enää ollut toivoakaan nuoren ihmisen haaveksimasta tulevaisuudesta. Se oli molemmille selvää. Kumpikaan ei sanonut sitä ääneen, mutta molemmat tiesivät, että heidän pitäisi päättää nopeasti, hyvin paljosta ja hyvin lopullisesti.

He tuijottivat Helteen kämmenellä olevaa sormusta pitkän aikaa sanaakaan sanomatta.

**Kirja saatavilla
kustantajan
verkkokaupasta
www.docendo.fi sekä
hyvinvarustelluista
kirjakaupoista.**

VOISIKO KAIKEN SELITTÄÄ SATTUMALLA? KOHTALOLLA?

Mikään ei ole kuten ennen. Peräseinäjoki ehtii 1980-luvulle, ja pienen eteläpohjalaiskunnan juurevat hahmot koettavat sopeutua ympäröivän yhteiskunnan kiihtyvään muutokseen. Poliitikkona menestynyt Allan Lauttamus vedetään syvemmälle politiikan syövereihin. Menestys tuo mukanaan kateutta, pahantahtoisuutta ja juonittelua, jotka haastavat Lauttamuksen etiikan ja arvot. Menneisyys kiusaa yhtä lailla Lauttamusta kuin rovasti Edvin Hellettä tai rehtori Sakari Larvalaa. Jokainen heistä joutuu kohtaamaan omat haamunsa ja pohtimaan, mikä tässä elämässä on oikeasti tärkeää.

Markku Mantilan itsenäinen teos jatkaa Mantilanmäen elämästä kertovaa tarinaa, joka alkoi kiehtovasti kirjassa [On toinenkin polku taivaaseen](#).

Markku Mantila on Seinäjoella ilmestyvän Ilkka-Pohjalaisen päätoimittaja. Hän on työskennellyt useissa viestinnän tehtävissä Suomessa ja ulkomailla. Mantilan esikoisromaani [On toinenkin polku taivaaseen](#) julkaistiin syksyllä 2018.

9 789522 1918253

ISBN 978-952-291-825-3

KL 84,2

Docendo

Kansi: Lasse Rantanen